

Talijanska, Ogerska, Francozka. Da bi se bila po vseh državah rojstva taistega leta sosebno pomnožila, se ne da trditi. Največ se jih rodi na Ogerskem (42.000 na milijon) najmanj na Francozkem (25.500 na milijon). Presežki živih nad mrtvimi niso zaključni, izvirajo iz lastnosti dotičnega naroda, ter imajo znamenje postave. V tem odločuje presežno število živih nad mrtvimi, to pa v primeri s številom prebivalstva, in na takem primerjanju je videti, kako se kateri narod množi. To bi se dalo izreči tako:

Velika	roditnost	in	majhna	smrtnost	daje	največi	prirast
Zmerna	"	"	"	"	"	močan	"
Velika	"	"	močna	"	"	pičel	"
Zmerna	"	"	zmerna	"	"	zmeren	"
Majhna	"	"	velika	"	"	neznaten	"

Koliko da prebivalstvo raste ali pada, to se v vsak danjem življenju ne opazi in ne vidi.

Judje se nenavadno hitro množe. V katero vrsto spadajo? skoraj bi dejali, da v nobeno, kajti njih množstvo ni toliko odvisno od številniših porodov in rejših smrti, kolikor od njihovega izredno dolgega življenja. Uvažuj prirojeni potovni nagon Judov, ki ga slede živahnije, hitrejše, krepkejše, očitniše od kristjanov, ti jih žene v glavna mesta, v tržna središča, na pobrežja in primorja, na kraje živahnega prometa, njih roditnost in dolgoživnost, pa se ne bo čuditi, da judovski pomnožek presega kristjanski pa avstro-ogerskih pokrajinah (iznimši Galicijo) vsako leto za 0,3%—0,5%; v Galiciji in Bukovini je pomnožek 1,6%!

Kteri so uzroki, da judovsko ljudstvo dalje živi, ali manje mrje? Tu so razne menitve. Eni trdijo, da so Judje zato tako številni, ker so v boljših okoličnostih in in ker se bolje hranijo, drugi menijo, da ker so redniši in snažniši. Popolnoma se nobena misel ne potrjuje, a po svoje sta opravičene obedve. Ne smemo pa izpregledati neke stvari, ki je v tem dokaj važna: noben Jud se rad ne prijema trdega dela, in le prisiljen se lača tehničnih obrtov. Mnogo obrtov je zdravju škodljivih ali sicer življenju nevarnih: strehokrovstvo, barvanje, slikanje, klepanje, mlinarstvo, pekarstvo, kamenarstvo, lončarstvo, smotkarstvo, kovaštvo, tesarstvo, zidarstvo; Judov ne najdeš med železničarji ali mornarji ali rudokopi, tovarnarji. V sili se prijemajo nekteri tanjših obrtov: zlatarstva, srebrarstva, denarno trgovstvo, knjigotrštva. Največi del se da na trgovino in kupčijo v vseh najrazličniših oblikah. Znaten del Judov je zastopan tudi v znanstvu in umetnosti, veliko se jih obrtno peča s pisateljstvom, kar je prava nesreča za učenost. Ako je Jud kje zemljiški posestnik ali rokodelc, to poljedelstva in rokodelstva ne opravlja s svojimi rokami, ampak s tujimi.

(Konec sledi).

Novice.

Deželni zbor kranjski.

(V. seja dne 28. januarja).

(Konec.)

Posl. Hribar je poročal o načrtu deželnega zakona, s katerim se določuje, da je osebni dohodninski davek, ki je dil uveden po državnem zakonu z dne 25. oktobra 1896. l. krž. zak. št. 220, oproščen od vseh pristojnosti deželnega zakonodajstva podvrženih doklad in v kolikor da so dvorni, državni, deželni in javni zakladni uradniki, kakor tudi dušni pastirji oproščeni od naklad k plačarini. Poročevalec je obširno pojasnil bistvo in namen izvedene davčne reforme, nje efekt za državo in nje pomen za dežele in predlagal, naj se odobri predloženi načrt, kateri določa: „Osebnega dohodninskega davka, ki je bil uveden po zakonu z dne 25. oktobra 1896. leta, drž. zak. št. 220, o neposrednih osebnih davkih, ne smejo od pričetka, ko stopi v veljavnost ta državni zakon, zadevati deželne doklade dotlej, dokler obstoje v členih V. do XII. tega državnega zakona določeni davčni odpustki in predkazi na deželni zaklad, vse druge pristojnosti deželnega zakonodajstva podvržene doklade (deželne, okrajne in občinske doklade itd.) pa osebnega dohodninskega davka sploh ne smejo zadevati. Ravno tako ne smejo nobene pristojnosti deželnega zakonodajstva podvržene doklade k plačarini od višjih službenih prejemkov, ki je bila uvedena po državnem zakonu z dne 25. oktobra 1896. l, drž. zak. št. 220, zadevati: dvornih, državnih deželnih in javnih zakladnih uradnikov, kakor tudi ne dušnih pastirjev glede njih službenih prejemkov, oziroma glede njih kongruie“. — Sprejeto.

Posl. Luckmann je interpeliral vlado, hoče-li obelodaniti tajni ukaz poljedelskega ministerstva glede omenjevanja koncesij za porabo vodnih sil v svrhu proizvodjanja elektrike.

Posl. dr. Majaron in tovariši so interpelirali radi napisov katastralnih občin v obeh deželnih jezikih.

VI. seja dne 1. februarja.

Posl. dr. Žitnik je poročal o odškodovanju nekaterih učiteljev za neobligatni pouk družega dež. jezika. Dež. zbor je bil 31. oktobra 1890. l. črtal za ta neobligatni pouk določeni kredit 600 gld. Vzlic temu pa se je poučevanje nadaljevalo in sedaj zahteva dež. šolski svet, naj se za nagrado dotičnim učiteljem dovoli 2700 gld. Dež. šolski svet je imel dolžnost naznaniti učiteljem, da kredit za nagrado ni več dovoljen, in dolžnost je bila dež. šolskega sveta, držati se sklepa dež. zbora. Dež. zbor mora varovati svoj ugled in ne more danes stati na drugem stališči, kakor je stal 31. okt. 1890. Poročevalec je predlagal, naj se dovoli za leto 1890./91. za ta pouk naknadno 600 gld., ker je bil dež. zbor mej šolskim letom črtal kredit, ostanek zahtevane svote pa naj se odkloni.

Posl. dr. Schaffer je povdarjal, da je dež. šolski svet meseca decembra 1897. naznanil učiteljem sklep dež. zbora z dne 31. oktobra 1890. l., da je torej ta preporna stvar urejena. Zdaj gre samo za to, da se ugotovi opravičeni zahtevi učiteljev, kateri niso krivi, da jim dež. šolski svet ni naznanil sklepa dež. zbora. Govornik je predlagal, naj se za nagrado učiteljem za pouk družega dež. jezika od l. 1890/91. do 1895/96. dovoli 2700 gld. iz normalno-šolskega zaklada.

Dež. predsednik baron Hein je skušal dokazovati, da imajo učitelji pravico, zahtevati od dežele nagrado za neobligatni pouk nemškega jezika, češ, zakon določa, da dobe posebno nagrado za vse, kar store, česar niso dolžni storiti. Dež. šolski svet ni učiteljem nakazal nagrade, in se je torej držal sklepa dež. zbora. Govornik je trdil, da ni dvoma, da

členi dež. šolskega sveta niso vezani plačati te nagrade. Dež. predsednik je tudi trdil, da bi bil dež. zbor ne smel samo črtati poprej določenega kredita, ampak da bi bil moral vladi še s posebno resolucijo naznaniti svojo željo, in je končno priporočal, naj se dovolijo od dež. šolskega sveta zahtevane remuneracije.

Posl. Kalan je priznaval, da stališče dobrohotnosti napram učiteljem bi zdhtevalo, da se izplača vsa nagrada. Vsi poslanci so v tem oziru jedini. Tu pa ne gre za pravičnost. Tisti, ki je zakrivil, da se učiteljem ni naznanilo, da ne dobe nagrade je dolžan ta znesek pokriti.

Posl. Višnikar je rekel, da neče preiskovati, kdo je kriv, da so učitelji nadaljevali s poukom. Dež. šolski svet je imel dolžnost, obvestiti učitelje o sklepu dež. zbora, a ker se priznava, da imajo učitelji pravico do nagrade za l. 1890/91., naj se jim za to leto plača vse, kar so zaslužili. Govornik je predlagal, naj se dovoli 1060 gld. 20 kr.

Pri glasovanju je bil odklonjen predlog posl. dr. Schafferja in je bil vsprejet predlog posl. Višnikarja.

Posl. Povše je poročal o prošnji kmetijske podružnice v Št. Juriju pri Kranju za podporo v pokritje stroškov za nakupljene stroje in je predlagal, naj se prošnja odstopi dež. odboru, da dovoli primerno podporo. — Sprejeto.

Posl. Hribar je poročal o računsknm sklepu dež. zaklada za leto 1896. in je predlagal, naj se odobri. Dež. zbor je odobril v seji dne 11. februarija 1896. l. proračun deželnega zaklada za l. 1896. s potrebsčino 1,157 891 gld., s pokritjem 1,122 838 gl., torej s primankljajem 35 053 gl. Redni in izredni stroški so pa v navedenem proračunskem letu znašali 1,228.014 gld. 29 kr., redni in izredni prihodki 1.237.450 gld. 6 $\frac{1}{2}$ kr. Prišteva je temu prebitku proračunani primankljej s 35 053 gld., se faktično gospodarjenje l. 1896. pokaže proti proračunu ugodneje za 44.488 gld. 77 $\frac{1}{2}$ kr. Skupna imovina je l. 1896. znašala 92.819 gld. 84 $\frac{1}{2}$ kr. — Odobreno.

Posl. Hribar je poročal o gledališkega zaklada računskem sklepu za l. 1896., in o proračunu za l. 1898. Računski sklep izkazuje za l. 1896. dohodkov 26.276 gld. 57 kr. izdatkov 210 468 gld. 61 $\frac{1}{2}$ kr. Razkaz imovine izkazuje skupno imovino 334.942 gld. 49 $\frac{1}{2}$ kr., dolgov 206.818 gld. 3 kr., imovina se je torej zvišala za 428 gld. 89 kr. Proračun za l. 1898. izkazuje potrebsčino 11 541 gl., pokritja 11 572 gld., primankljeja je torej 31 gld. Poročevalec je predlagal, naj se računski sklep in proračun odobrita. — Sprejeto.

Posl. Murnik je poročal je o prošnji vodstva baronice Lichtenthurnove sirotišnice za podporo za napravo šolske oprave in je predlagal, naj se dovoli 25 gld. — Sprejeto.

Posl. Murnik je poročevalec o računskem sklepu garancijskega zaklada dolenskih železnic, o razkazu imovine za l. 1896. in o proračunu za l. 1898. Poročevalec je opozarjal, da bode deželi prihodnje leto za dolenske železnice plačati precejšnje svote, a koliko bode prispevala, je odvisno od tega, koliko del bode izvršiti. Računski sklep za l. 1896. izkazuje dohodkov 128.639 gld. 15 kr., izdatkov 82.224 gld. 91 kr. Skupna imovina izkazuje premoženja 141.414 gld. 24 kr. Proračun izkazuje prihodka 32.065 gld. in — za zdaj — nikako potrebsčine, ker ni znano, kotiko se bo potrebovalo — Sprejeto.

Posl. Žitnik je poročal o prošnji Marije Salokar, vdove okrožnega zdravnika v Metliki, za pokojnino in je predlagal, naj se dovoli miloščina letnih 200 gld. in 20 gld. vzgojnine za vsacega otroka.

Posl. Globočnik je poročal o zadevi nameravanega vodovoda za Ambrus in okolico in je predlagal, naj se zakon giede zgradbe vodovoda v Ambrusu v polnem obsegu razvejljavi in naj se sprejme resolucija, s katero se naroča dež. od-

koru, da v prihodnjem zasedanju predloži načrt in proračun o preskrbljenju Suhe Krajinne z vodo tn sicer potom vodnjakov.

Posl. dr. Schaffer je predlagal, naj se vsa stvar vrne finančnemu odseku. — Sprejeto.

Posl. Globočnik je poročal o uvrstitvi v cestnem okraju Radovljica nahajajoče se občinske cezete, ki se odcepi od podkorenske državne ceste pri Podinskem znamenju in drži do stare šole v Mošnjah, mej okrajne ceste in je predlagal, ker je treba proizvodbe popolniti in ker ni dokaza, da se je cestni odbor za to uvrstitev izrekel, naj se deželnemu odbora naroči popolniti poizvedbe in potem o stvari poročati v prihodnjem zasedanji. Posl. Povše je priporočal, naj se rečenu cesta takoj uvrsti mej okrajne ceste. Glavar Detela je trdil, da se je radovljiški cesrni odbor že izrekel za uvrstitev. Posl. Murnik je predlagal, naj se vsa stvar vrne upravnemu odseku, da o njej poroča v jedni prihodnjih sej.

Zbornica je vzprejeia Murnikov predlog.

Posl. Globočnik je poročal o pršnji obč. zastopa vrhniškega za razdružitve občine Vrhnika v tri samostojne občine in je predlagal, naj se prošnja odkloni.

Posl. Jelovšek je v daljšem govoru pojasnil vrhniške razmere in predlagal zakonski načrt, s katerim se razdruži Vrhnika na tri samostojne občine.

Posl. dr. Tavčar je rekel, da dostikrat potreba, da se kaka občina razdruži, a s tem je dež. zbor preradodaren. Treba bi bilo — ako hoče dež. zbor odstraniti v nekaterih občine vladajoče neznosne razmere — prenarediti obč. zakon v tem smisln, da se bodo mogle združevati male občine. Četudi dobi Jelovšek potrebne glasove za svoj predlog, vendar ni upanja, da se Vrhnika razdeli. Kdor prečita prepričevalno izjavo vlade, se uveri, da ne bo zakon sankcioniran in dež. zbor se je trudil za golo teorijo. Argumenti Jelovškovi so slabotni. Res, da je na Kranjskem mnogo manjših občin, a naj prečita tudi letne proračune teh občin. Te občine so tako majhne, da morajo pobirati 60 do 70% doklade, samo da plačajo svojemu županu 50 gld. Dandanes je vsaka občina, ki ima manj kakor 1000 prebivalcev. mrtva, in nesreča je, če se še manjše občine ustanavljajo. Občina, ki ima 400 prebivalcev, ne more ničesar storiti za svoja ubožce, ničesar za šole, ničesar za ceste. Govornik je priporočal odsekov predlog.

Posl. Lenarčič je v daljšem govoru pojasnil vrhniške razmere in dokazoval, da bi bila razdružitve v občnem interesu in da so vsi pogoji dani za dober razvoj razdruženih občin ter priporočal Jelovškov predlog.

Deželni predselnik baron Hein je dokazal, da je po občinskem redu lahko mogoče pravično varovati tudi nasprotujoče si interese vseh delov kake občine, če tudi se varuje skupnost. Dalje je poudarjal velike težave, hatere imajo male občine s preskrbljevanjem siromakov, in kazal na težave, katere vladajo v tem oziru ponekod na Štajerskem in zlasti na silno slabo obč. upravo v takih malih občinah. Vrhnika je sedaj cvetoča občina. Uprava je dobra in dležne so je tudi okoliške občine. Zdaj pa se hoče ta cvetoča občina razdreti in ustvariti se hočejo male občine, ki bodo na najnižji stopnji administracije. Končno je govornik izjavil, da je vlada odločno nasprotna nasvetovani razdelitvi.

Posl. dr. Schaffer je imenoval Jelovškov predlog nevarnim; kar je Jelovšek imenoval malih občin, vsaka je dokaz, da ne kaže občin razdeljevati, ker so vse imenovane male občine v sila slabih razmerah in zato se je govornik izrekel proti Jelovškemu predlogu.

Pri glasovanju je bil predlog posl. Jelovškega odklonjen in vzprejet odsekov predlog.

Posl. Povše je poročal o uvrstitvi ceste Ježica-Vižmarje mej okrajne ceste in je predlagal: V cestnem okraju ljubljanska okolica se nahajajoča občinska cesta, ki se na Ježici mej hišama št. 14. in 15. od Dunajske državne ceste odcepi in drži čez Savlje-Kleče in Vižmarje do stika z ljubeljsko dr-

žavno cesto pri erarskem distančnem kamnu km. 7400(⁵/₇), se uvrsti mej okrajne ceste. — Sprejeto.

Konec seje so poslanec Pfeifer in tovariši interpelovali glede tolmačenja novih davčnih zakonov z ozirom na obnovljene vinograde.

Naposled je volila zbornica adresni odsek in so bili vanj izvoljeni poslanci Grasselli, Hribar (načelnik) baron Lichtenberg (namestnik), dr. Papež, Povše, dr. Schaffer, baron Schwegel, dr. Tavčar, dr. Žitnik (poročevalec).

— **Osebne vesti.** Imenovani so zdravnik dr. Alfred Valenta pl. Marchthurn profesorjem babištva v Ljubljani, pravni vežbenik Gregorij Krek avskultantom na Štajerskem, župnik Mihael Laginja v Veprincu dekanom v Kaststvu.

— **Slovensko delavsko stavbinsko društvo** se je osnovalo v Ljubljani, Namen mu je, poskrbeti delavskim stanovom primernih in cenениh stanovanj.

— „**Narodni Dom**“ v Gradcu Graški občinski svese jako boji Slovencev. To dokazuje soglasna sprejetev Neckertmannovega femoznega predloga, s katerim izreka občinski svet deželne mesta Gradca odločen protest, da bi se kršilo „narodno posestno stanje“ graških Nemcev, bi se motil narodni mir ter bi se po nepotrebnem izzivalo skoraj izključno nemško prebivalstvo. Zato izreka občinski svet odločno in upravičeno upanje, da ne bo nikogar v Gradcu, ki bi dal svoje posestvo slovenskim stremljenjem na razpolago. S tem predlogom je Neckermann graške mestne očete toli razveselil, da so kričali kakor obsedeni: „Heil! Heil!“ In župan jih je še prav posebej pohvalil: „Ja, meine Herrn, ich finde das ja sehr schön! Es ist wieder Einstimmigkeit!“ — Nu, vse kričenje in vse soglasje ne bo pomagalo Nemcem prav nič, ko nabere graški Slovenci za svoje namene dovolj denarja.

— **Umrli** so učitelj Fran Kokalj in frančiškan Libérat Omerzel v Ljubljani, podpolkovnik v pok. Andrej pl. Slivnik v Mariboru, kapelan Josip Meglič v Pomjanu kapucin Rajko Punčuh v Škofjiloki in Olga Pleiweis roj. Ploj v Velikem Lošinjju.

— **V Zatičini na Dolenjskem** je dne 15. svečana umrla gospa Ana Hribar, mati lastnika tiskarne v Celju Drag. Hribarja v 72. letu njene starosti. N. v m. p.

— **Prememba v posestvu.** Veleposestvo in sodnijsko grajščino „Gilt na trati“ v Mokronogu na Dolenjskem kupil je ljubljanski vinski trgovec in posestnik g. Peter Strel od gospe Jos. Hočevnar v Krškem za vsoto 36200 gl.

— **Škof Strossmayer**, največji sin jugoslovanski, je dne 16. t. m. praznoval svojo šestdesetletnico.

— **Dijaški izgredi v Ljubljani.** V ponedeljek in v torek so se primerile večje rabuke mej slovenskimi in nemškimi visokošolci. Povod rabukam so dali nemški dijaki, kateri so ljubljansko prebivalstvo in zlasti slovenske visokošolce na vse možne načine dražili in izzivali. Dež predsedništvu priporočamo toplo, naj razpusti društvo „Carniola“, katero itak nima družega nameua, kakor izzivati slovensko prebivalstvo in ki je že milijonkrat prekoračilo svoj delokrog.

— **Celovško nemško dijaštvo.** Večkrat smo že poročali o nezdravih, gotovo ne veselih pojavih v celovškem srednješolskem dijaštvu. Ti pojavi so čim pogostejši in žalostnejši in med nje je všteti tudi plese, ki jih napravlja „zavedno nemško“ dijaštvo pod patronanco profesorjev. Tako imajo „nemški zgornji realci“ plesni venček pod patronanco soproge realčnega vodje. Tiskana vabila pravijo, da se ta ples vrši „am 19. Hornung 2011 n. g. Z“. (nach germanischer Zeitrechnung). Tako vabijo na ples dijaki. — Tudi gimnaziji imajo svoj ples. Ko so se v Ljubljani zbirali dijaki v resne

nauke, koliko komedij niso z njimi uganjali profesorji, kako so jih kaznovali, a v Celovcu?! Ptešajo z njimi! — Visokošolci razsajajo, srednješolci po „nemško“ plešejo, — a stariši te in one dostikrat z res krvavo prisluzenimi novci preskrbujejo! Lep pogled imamo v bodočnost, ko se nam tako kaže mladina, — pravijo, da „up boljše bodočnosti“.

— **Nova bolezen otrok.** Iz O. Becse se poroča „P. Lloyd“: Tukaj in v okolici se je začela mej otroci strašna epidemija, katero nazivljajo zdravniki epidemično otrpnenje tilnika. Bolezen napreduje toli naglo, da umrjo otroci v 8 do 10 urah. Znaki so: hud glavobol, nezavest, nemir in otrpnenje tilnika. Bolnik postane apatičen ter zaspi. Zbudi se le malokateri. Mnogo družin je tu, ki so tekom dveh dnij izgubili po 4 otroke.

— **Zarota prognancev.** 250 ruskih prognancev, katere je vodila ladija „Jaroslav“ na otok Sachalin, je sklenilo — kakor poroča neki sibirski list — da umore vse moštvo, kapitana pa prisilijo, da jih popelje na japonsko obal. Tudi kapitana so hoteli potem umoriti. Ker pa niso bili složni mej seboj, se je izvedelo pravočasno za zaroto.

— **Slepar v mašniški obleki.** V Gentu v Belgiji se je neki Campana oblekel v mašniško obleko in je v spremstvu nekega Flamenta nabiral milodare za neko pobožno kooperativno drništvo, katerega načrt je blagoslovil celo sv. oče sam. Goljufa sta že nabrala okolo 4000 frankov, ko ju je začela zasledovati policija. Campana je zginil še o pravem času. Njegovega spremljevalca pa je zasačila policija.

— **Velezanimiva sodna obravnava** se je vršila pretekle dni o Oklandu v Kaliforniji. Zatoženec, tožnik, velika večina prič in en odvetnik, M Roland Gradny, so bili gluho-nemi. V sodni dvorani je vladal največji molk, ker se je govorilo le z gestikulacijami. Ubogi sodniki, ki so morali slediti tem debatam!

— **Slovansko gibanje v Italiji.** „La bilancia“ in „Nazione“ poročata, da se širi po Furlanskem neverjetno naglo panslavistična propaganda. Steber so ji ondotni slovenski duhovniki. Od leta do leta narašča število članov Mohorjeve družbe; zlasti v gorah in dolinah, okrog Št. Menaria pa tudi že ob Natisonu delujejo strastni slovanski propagandisti. Zato florentinska „Nazione“ pozivlja vlado, naj zapreči nadaljno „iznenarodovanje“. — Človeka morajo taki glasovi le veseliti, saj dokazujejo, da naši rojaki v Furlaniji ne spe ter se ne dado požreti od laškega moloha. Laška vlada pa tudi ne more prepovedati Mohorjeve družbe, ki nima nikakih političnih tendenc, ampak goji le leposlovje in popularno vedo.

— **Kanarčki v Angliji.** Neki francoski list pripoveduje, da razprodajo v Angliji vsako leto nad 400.000 kanarčkov, kateri stanejo približno milijon goldinarjev. Anglija sama vzredi vsak leto 300.000 kanarčkov, drugih 100.000 pa jih dobi iz Nemčije in drugod.

— **Mater ustrelil** Na Dunaju v Währingu je ustrelil 10leten deček, sin železniškega sprevodnika Markovca, svojo mater s staro puško, o kateri nihče ni vedel, da je že dolgo nabita. Doček je ustrelil prej s puško že nešteto krat, rabivši papirnate kapice. Nakrat pa se je stara puška v istini sprožila.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 29. jan. 1897. Pšenica gld. 13.— kr. rž gld. 9.— kr., ječmen gld. 7.— kr., oves gld. 7.— kr., ajda gld. 9.— kr., proso gld. 7.— kr., turšica gld. 6.50 kr. leča gld. 10.— kr., grah gld. 12.— kr., fižol gld. 10.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)